

Genişletilmiş zet

Türkiye’de Sigarayı Bırakma Girişimleri: Toplumsal Cinsiyet Farklılıklarının Analizi

Giriş

Akciğer kanseri, kalp hastalıkları ve başka birçok hastalığın ortaya çıkmasına sebep olan sigara kullanımı dünya genelinde ölüm oranlarına etki eden faktörlerin başında yer almaktadır. Sigara kullanımı hem kullananları hem de onların çevresindeki-leri sağlık açısından, ekonomik ve sosyal boyutlardan etkilemektedir. Birçok ülkede sigara kullanan erkeklerin oranı kadınlardan daha yüksektir. Sigarayı bırakmanın hem sağlık ıktıları bakımından hem de ekonomik açıdan yararları olmasına rağmen sigarayı bırakma politikalarının ve bireysel düzeydeki çabaların başarısı çeşitli şart- lara bağlı olarak değişmektedir. Araştırmalar kadın ve erkeklerin sigarayı bırakma girişimleri, bu girişimlerdeki başarı ve başarısızlık oranları için farklı bulgular ortaya koymuştur. Bu alışma Türkiye için kadın ve erkeklerin sigarayı bırakma girişimlerini etkileyen risk faktörlerini araştırmaktadır.

Yöntem

Bu alışmada Türkiye İstatistik Kurumu’nun tasarladığı Türkiye Sağlık Araştırması’nın 2016 yılına ait veri seti kullanılmaktadır. Bu anket çeşitli sağlık değişkenleri, yaşam tarzı ve alışkanlıklar hakkında bireysel düzeyde bilgi toplamaktadır. Bu alışma halihazırda sigara içen 15 yaşından büyük katılımcılardan oluşan 4,683 kişinin yer aldığı bir örneklem kullanmaktadır. Sigarayı bırakmayı denemiş ve başarılı olmuş kişiler çalışmaya dahil edilmemiştir. Dolayısıyla, bu çalışma başarısız olan sigarayı bırakma girişimlerine odaklanmaktadır.

Çalışma, halihazırda sigara kullanmakta olan bireylerin son 12 ay içinde sigarayı bırakma girişiminde bulunma durumunu bağımlı değişken olarak dikkate almaktadır. Değişken sigarayı bırakmayı deneyenler için bir değerini, böyle bir girişimde bulunmayanlar için de sıfır değerini almaktadır. Sigarayı bırakma girişimi olasılıklarının hesaplanması için kullanılan ampirik analiz lojistik regresyon yöntemine dayanmaktadır. Bütün rneklem, kadın örneklemini ve erkek örneklemini için ayrı ayrı regresyon modelleri tahmin edilmektedir. Böylece, risk faktörlerinin toplumsal cinsiyetler arasında gösterdikleri farklılıkların ortaya çıkarılması hedeflenmiştir.

Bulgular

Ampirik bulgular, Türkiye’de kadınlara sigarayı bırakma girişiminde bulunma ihtimallerinin erkeklere oranla daha az olduğunu göstermektedir. Türk kadınlara sigarayı bırakma girişiminde bulunma olasılığı Türk erkeklerinden %20 daha azdır.

Erkek ve kadın örneklemeleri arasında sigarayı bırakma girişimine ait risk faktörlerinde farklılıklar da bulunmaktadır. Sarma sigara kullanımı, günlük içilen sigara miktarı, aile sorunları nedeniyle sigaraya başlama, evli olma, kişisel beyanı dayalı sağlık durumu, kalp hastalığına sahip olma ve alkol kullanımı sigarayı bırakma girişimlerinde hem kadın hem erkekler için dikkat çeken risk faktörleri olarak ortaya çıkmıştır. Sarma sigara kullananların sigarayı bırakma girişiminde bulunma olasılığı diğer sigara türlerini kullananlardan %37 daha azdır. Evli bireylerin sigarayı bırakmayı deneme olasılığı evli olmayanlardan %61,9 daha fazladır. Kalp hastalığı olan Türk vatandaşlarının sigarayı bırakma girişimi olasılığı, kalp hastalığı olmayanlara göre %38,3 daha fazladır. Ayrıca, alkol kullananların sigarayı bırakma girişimleri alkol kullanmayanlara göre %37 daha fazladır.

Sadece Türk kadınları için sigarayı bırakma girişimlerinde dikkat çeken risk faktörleri sigaraya başlama yaşı, obezite durumu, kişisel sorunlar nedeniyle sigaraya başlama ve arkadaşların etkisiyle sigaraya başlama olarak gözlemlenmektedir. Daha ileri yaşlarda sigara içmeye başlayan kadınların sigara içmeyi bırakma girişiminde bulunma olasılıkları daha düşüktür. Kişisel sorunlardan dolayı sigara içmeye başlayan kadınların meraktan sigaraya başlayanlara göre sigarayı bırakmayı deneme olasılığı %60,5 daha fazladır. İkinci sınıf obezite seviyesinde olan kadınların sigarayı bırakma girişimi olasılıkları normal kilo kategorisinde bulunanlara göre %51,7 daha azdır. Yaş, eğitim durumu, hanehalkı gelir seviyesi, boşanmış olma, depresyonda olma, astım olma ve fiziksel aktivite seviyesi sadece Türk erkeklerinin sigarayı bırakma girişimlerinde risk faktörleri olarak bulunmuştur. Yaş ilerledikçe Türk erkeklerin sigarayı bırakma girişimleri daha az olasıdır. Genel olarak daha yüksek eğitilmiş Türk erkeklerinin sigarayı bırakma girişiminde bulunma olasılığı daha yüksektir. Hane halkı gelirindeki seviye artışı, erkekler için sigarayı bırakma girişimi olasılığında ortalama %9,3'lük bir artış yaratmaktadır. Ayrıca, depresyonda olan Türk erkeklerin sigarayı bırakma girişimlerinin olasılığı depresif belirtileri olmayanlara göre %65,5 daha fazladır. Astım veya bronşit sorunu olan erkeklerin sigara tüketimini bırakma girişiminde bulunma ihtimalleri %32,2 daha fazladır.

Tartışma

Sigara kullanımının azaltılması ve bırakılması, bireylerin sağlık çıktılarına ve halk sağlığına önemli katkılar yapma potansiyeline sahiptir. Politika yapımcılar birçok ülkede sigarayı bırakma programları tasarlamakta ve uygulamaktadırlar. Sigarayı bırakma süreci, bireysel özelliklerden sosyal ve çevresel koşullara kadar birçok farklı faktörün katılımıyla son derece karmaşıktır. Sigarayı bırakma girişimlerinin analizi, halk sağlığı politikalarının tasarımında önemli fikirler sağlayacaktır. Bu çalışma, toplumsal cinsiyetin sigarayı bırakma girişimleri için dikkat çeken bir risk faktörü olduğunu doğrulamaktadır. Bu nedenle, politika yapımcılar sigarayı bırakma prog-

ramlarında kadın ve erkeklerin farklı yaklaşımlara ihtiyaç duyabileceğinin farkında olmalıdır. Kadın ve erkekler için sigarayı bırakma girişimlerini etkileyen ortak ve farklı risk faktörlerinin dikkate alınması hem politika maliyetlerini hem de etkilerini önemli derecede değiştirme potansiyeline sahiptir. Tütün piyasasındaki fiyat ve miktarla politikalarını tamamlayıcı olarak oluşturulan bireysel düzeydeki sigarayı bırakma programlarının sigara kullanan hedef kitlelerin heterojenliğini de göz önünde bulundurması sigara tüketiminin azaltılmasında etkili olabilecektir.